

POSTANOWIENIE

Dnia 11 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

w sprawie skazanego **X. Y.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 11 października 2023 r.

na posiedzeniu bez udziału stron

kwestii dopuszczalności wniosku skazanego o wyłączenie sędziego Sądu

Najwyższego w trybie art. 41 § 1 k.p.k.

na podstawie art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym

(Dz.U. z 2023 r., poz. 1093) i art. 41 § 2 k.p.k. *per analogiam*

p o s t a n o w i ł

**pozostawić bez rozpoznania wnioszek skazanego o wyłączenie
SSN Antoniego Bojańczyka od udziału w rozpoznaniu sprawy o
sygn. akt V KK 286/23.**

UZASADNIENIE

Skazany X.Y. w piśmie datowanym na dzień 17 września 2023 r., zażądał wyłączenia SSN Antoniego Bojańczyka od orzekania w sprawie zarejestrowanej w Sądzie Najwyższym pod sygn. akt V KK 286/23, a zatem rozpoznania kasacji obrońcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku wydanego w sprawie o sygn. akt II AKa 396/20. Jako podstawę prawną przedmiotowego wniosku skazany podał przepis „art. 41 k.p.k.”.

Wnioskodawca uzasadniając swoje wystąpienie odwołał się do wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Wielkiej Izby) z dnia 19 listopada 2019 r. (nr C 585/18, C 624/18, C 625/18) oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia

23 stycznia 2020 r. (BSA 1-4110-1/20), podnosząc, że *„zachodzą wątpliwości co do bezstronności i niezależności tak wyłonionego sądu”*.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Wniosek należało pozostawić bez rozpoznania, albowiem jest on niedopuszczalny z mocy ustawy.

Wnioskodawca, występując z przedmiotowym żądaniem, w istocie nie podał wprost, jakie (jego zdaniem) względy miałyby uzasadniać wątpliwości co do bezstronności i niezależności sędziego SN Antoniego Bojańczyka przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy. Niemniej, w kontekście przywołanych przez skazanego orzeczeń można wywieść, że owe wątpliwości wnioskodawca łączył z faktem, że sędzia ten został powołany na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Skazany nie podał przy tym jakichkolwiek innych powodów, które należałoby rozpoznać i ocenić przez pryzmat przepisu art. 41 § 1 k.p.k., stanowiącego, że: *„sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie”*. Przedstawione przez skazanego wątpliwości co do bezstronności wyżej wymienionego sędziego w sprawie o sygn. akt V KK 286/23, wywiedzione zostały zatem wyłącznie z okoliczności towarzyszących jego powołaniu na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego.

Zwracając uwagę na tak zeprezentowaną argumentację wniosku o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego, przy jego ocenie należy uwzględnić aktualnie obowiązujące brzmienie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, znowelizowanej ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. (Dz.U. z 2022 r., poz. 1259), na mocy której do ustawy o Sądzie Najwyższym dodany został art. 29 § 4, stanowiący wprost o tym, że: *„[o]koliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności”*. Jednocześnie, ustawodawca rzeczoną nowelizacją wprowadził tryb tzw. testu bezstronności, w którym – zgodnie z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym – dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu

Najwyższego (sędziego delegowanego) wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Z żądaniem w tym przedmiocie może wystąpić strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym (art. 29 § 7 ww. ustawy).

Wymienione wyżej przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym weszły w życie w dniu 15 lipca 2022 r. Przedmiot tych regulacji odnosi się do ochrony standardu bezstronności oraz niezawisłości sędziego przy wykonywaniu czynności orzeczniczych. Badanie tej kwestii, jak wynika z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, zostało ograniczone do dwóch kryteriów, tj. okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu, przy czym – w myśl art. 29 § 4 tej ustawy – okoliczności towarzyszące powołaniu tego sędziego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z jego udziałem lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Z kolei w art. 41 § 1 k.p.k. – tj. przepisie, na który powołał się skazany – zawarto ogólną podstawę wyłączenia sędziego podejrzanego o stronniczość (*iudex suspectus*), którą co do zasady może być każda okoliczność mogąca wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Zarówno zatem instytucja tzw. testu bezstronności w trybie ustawy o Sądzie Najwyższym, jak też mechanizm wyłączenia sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., służą sądowej kontroli bezstronności sędziego, który ma brać udział w rozpoznawaniu konkretnej sprawy. Instytucje te różnią się natomiast zakresem przedmiotowym, który w przypadku pierwszej z nich jest węższy. Ustawa o Sądzie Najwyższym w sposób szczególny reguluje badanie kwestii bezstronności sędziego w kontekście okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu, a zatem w tym zakresie w stosunku do art. 41 § 1 k.p.k. stanowi *lex specialis*, wyłączając tym samym możliwość badania określonych w niej przesłanek w ogólnej procedurze.

Nadto, przewidziany tryb tzw. testu bezstronności ma szczególny charakter, albowiem wniosek o jego przeprowadzenie rozpoznawany jest przez skład pięciu

sędziów, zaś na wydane przez sąd w takim składzie postanowienie przysługuje środek odwoławczy, który podlega rozpoznaniu przez skład siedmiu sędziów. Natomiast wniosek o wyłączenie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. podlega rozpoznaniu – co do zasady – w składzie jednoosobowym i nie podlega zaskarżeniu. Oznacza to, że w trybie art. 41 § 1 k.p.k. niedopuszczalne jest badanie niezawisłości i bezstronności sędziego w odniesieniu do okoliczności towarzyszących jego powołaniu, albowiem – jak wskazano powyżej – przepis ten zawiera ogólną podstawę wyłączenia sędziego podejrzanego o stronnictwo. Przedmiotem rozpoznania w trybie art. 41 § 1 k.p.k. może być jedynie wniosek o wyłączenie sędziego oparty na innych – niż określone w art. 29 § 4 i 5 cyt. wyżej ustawy o Sądzie Najwyższym – przesłankach.

Należy też zaznaczyć, że przed rzeczoną nowelizacją przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym, Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 4 marca 2020 r., P 22/19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 413), stwierdził, że art. 41 § 1 w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z 12.05.2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. z 2021 r. poz. 269), jest niezgodny z art. 179 w zw. z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP.

Skoro więc wniosek o wyłączenie sędziego SN Antoniego Bojańczyka w trybie art. 41 § 1 k.p.k. został oparty wyłącznie na okoliczności odnoszącej się do jego powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw – to uznać należy, że wniosek ten jest niedopuszczalny z mocy ustawy.

Skazany nie skorzystał z trybu przewidzianego w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, o czym świadczy treść rozpoznawanego wniosku, w którym jego autor (abstrahując już od ustawowego przymusu zastępstwa przez tzw. podmiot profesjonalny) nie odwołał się do tej podstawy prawnej, jak też nie wskazał na okoliczności korespondujące z przesłankami określonymi w tym przepisie. Należy

tu zaznaczyć, że w dniu 3 sierpnia 2023 r. (k.34 i k.43 akt SN) skazany potwierdził własnoręcznym podpisem odbiór zawiadomienia o składzie rozpoznającym sprawę oraz został pouczone o prawie i sposobie złożenia wniosku, o którym mowa w art. 29 § 6 ustawy o Sądzie Najwyższym. Rezygnacja z testu bezstronności nie może jednak uzasadniać opcjonalnej dopuszczalności badania w trybie art. 41 § 1 k.p.k. bezstronności sędziego Sądu Najwyższego w kontekście okoliczności jego powołania, a to wobec wprowadzenia przez ustawodawcę szczególnego mechanizmu w tym zakresie oraz bezwzględnego charakteru przepisu art. 29 § 4 ustawy o Sądzie Najwyższym. Aktywność skazanego w niniejszej sprawie zmierzała zatem do obejścia przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym, w tym zakazu, który nie dopuszcza możliwości podważenia orzeczenia wydanego z udziałem sędziego Sądu Najwyższego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności wyłącznie z powodu okoliczności towarzyszących powołaniu tego sędziego.

Reasumując, oczywistą konsekwencją takiego wnioskowania jest niedopuszczalność rozpoznania wniosku o przeprowadzenie tzw. testu bezstronności w trybie art. 41 § 1 k.p.k. Rozpoznanie takiego wniosku w oparciu o art. 41 § 1 k.p.k. skutkowałoby bezwzględną przesłanką odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz stanowiłoby niedopuszczalne obejście instytucji tzw. testu bezstronności i rażące naruszenie przysługujących stronom uprawnień (możliwość zaskarżenia, złożenia pisemnego wyjaśnienia przez sędziego).

Skoro przepisy postępowania nakazują pozostawić bez rozpoznania niedopuszczalny procesowo wniosek strony o wyłącznie sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., a taka sytuacja ma miejsce w przypadku określonym w art. 41 § 2 k.p.k., gdy wniosek ten zostanie zgłoszony po rozpoczęciu przewodu sądowego – to również w przypadku stwierdzenia niedopuszczalności wniosku o wyłącznie sędziego z przyczyn podanych powyżej, należy postąpić podobnie.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy pozostawił wniosek bez rozpoznania.

[PŁ]

[ał]

